บทที่ 1 บทนำ

1.1 วัตถุประสงค์ของรายงาน

1.2 การบริการรถขนส่งสาธารณะชุมชนกับการพัฒนาการขนส่งที่ยั่งยืน

1.3 เหตุผลในการศึกษาโครงการนำร่อง ณ เทศบาลตำบลเมืองแกลง

1.4 องค์ประกอบของรายงาน

1.1 วัตถุประสงค์ของรายงาน

เนื่องด้วยสำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กระทรวงคมนาคม ได้จัดให้มีการศึกษาศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาระบบการขนส่งที่ยั่งยืน และลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยกำหนดให้มีการดำเนินโครงการนำร่องด้านการขนส่งอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการขนส่งที่ยั่งยืน และเป็นแนวทางในการพัฒนาและประเมินความเหมาะสมของโครงการอื่นๆ ตามแผนงานต่อไป

โดยหลังจากได้ทำการสำรวจแล้ว พบว่าระบบขนส่งสาธารณะชุมชนเทศบาลตำบลเมืองแกลงเป็นโครงการที่เหมาะสมที่จะนำมาเป็นกรณีศึกษาเนื่องจากระบบรถสาธารณะชุมชนนี้ได้มีการให้บริการอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว จึงสามารถรับรู้และเข้าใจถึงวิธีการบริการ และสามารถประเมินคุณภาพการบริการ ผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้บริการ (เปรียบเทียบกับหากไม่มีการบริการ) การศึกษามุ่งเน้นจะหาจุดเด่นที่ส่งผลให้การบริการนี้ประสบผลสำเร็จ และนำเสนอให้หน่วยงานอื่นๆ เห็นเพื่อเป็น Best Practice และ นำไปวางแผนพัฒนาในชุมชนหรือเทศบาลอื่นๆ ต่อไป นอกจากนี้ยังศึกษาหาแนวทางในการเพิ่มการบริการหรือปรับปรุงการบริการให้เกิดความพึงพอใจ หรือเพิ่มผู้ใช้บริการมากขึ้นในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

(1) เพื่อศึกษาแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้องกับระบบขนส่งที่ยั่งยืน การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเทศบาลตำบลเมืองแกลงที่ผ่านมา

(2) เพื่อศึกษาการวางแผนและการบริการระบบรถขนส่งสาธารณะชุนชน (รถราง) ของเทศบาลตำบลเมืองแกลง

(3) เพื่อศึกษาผู้ใช้ระบบรถขนส่งสาธารณะชุมชนในปัจจุบัน

(4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะชุมชนในเทศบาลตำบลเมืองแกลง

(5) เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการวางแผนและให้บริการระบบขนส่งสาธารณะชุมชน โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะของตนเองได้

1.2 การบริการรถขนส่งสาธารณะชุมชนกับการพัฒนาการขนส่งที่ยั่งยืน

การศึกษาที่น่าสนใจหนึ่งในบริบทของการพัฒนาการขนส่งที่ยั่งยืนตามแนวคิดมาตรการ Shift-Avoid-Improve ก็คือการสนับสนุนให้มีการใช้ระบบขนส่งสาธารณะมากขึ้น โดยในการศึกษาและรายงานต่างๆ ด้านการขนส่งที่ยั่งยืนระบุว่าการใช้รถขนส่งสาธารณะเป็นมาตรการที่ส่งผลให้เกิดความยั่งยืน และเป็นสิ่งที่ควรวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ระบบขนส่งสาธารณะเป็นอย่างยิ่ง ก่อให้เกิดผลดีต่อการขนส่ง สิ่งแวดล้อมและสร้างความยั่งยืนทั้งด้านการขนส่งและการดำเนินชีวิตในชุมชน

การส่งเสริมและใช้งานระบบขนส่งสาธารณะเป็นมาตรการที่สำคัญของการขนส่งที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางของประชาชนในเขตเมือง เนื่องด้วยชุมชนเมืองเป็นแหล่งอาศัยของประชาชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และต้องการสภาพแวดล้อมของการอยู่อาศัย และดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ระบบขนส่งสาธารณะมีบทบาทสำคัญในการให้บริการขนส่งผู้โดยสาร ทำให้ประชาชนสามารถเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ในเขตเมืองได้อย่างปลอดภัย และมีความจุโดยรวมของการให้บริการได้อย่างพอเพียง การขนส่งสาธารณะทำให้ลดการเดินทางโดยรถส่วนบุคคล และลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ลดจำนวนอุบัติเหตุ และลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การใช้รถขนส่งสาธารณะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในชุมชน และ เกิดความใกล้ชิดต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเราจะพบว่าการส่งเสริมและใช้งานระบบขนส่งสาธารณะนั้นเป็นมาตรการสำคัญของการขนส่งที่ยั่งยืนในเขตเมือง

ระบบขนส่งสาธารณะชุมชน เป็นการวางแผนและให้บริการระบบขนส่งสาธารณะในระดับชุมชน โดยหน่วยงานท้องถิ่น เช่น เทศบาล ได้ดำเนินการเพื่อให้บริการกับประชาชนในชุมชน ระบบขนส่งสาธารณะชุมชนเป็นประเด็นที่น่าสนใจมีทั้งจากผู้ให้บริการ(เทศบาล) ที่ต้องวางแผนดำเนินการ และดูแลเรื่องคุณภาพของการบริการ และผู้รับบริการ(ประชาชน) ที่เข้าใช้บริการและได้รับคุณภาพของการบริการ ผลจากการใช้งานระบบขนส่งสาธารณะนี้จะช่วยลดปริมาณยวดยานบนท้องถนนตลอดจนสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ลดปัญหามลพิษและก๊าซเรือนกระจกอันเกิดจากการจราจร

1.3 เหตุผลในการศึกษาโครงการนำร่อง ณ เทศบาลตำบลเมืองแกลง

เทศบาลตำบลเมืองแกลงจังหวัดระยองถือได้ว่าเป็นเทศบาลแรกๆของประเทศไทย ที่มีการวางแผน และจัดบริการรถขนส่งสาธารณะในเขตเทศบาล โดยในปัจจุบันได้มีการจัดรถที่มี

ลักษณะคล้ายรถรางให้บริการในหลายเส้นทางตั้งแต่ช่วงเช้าจนถึงเย็นของทุกวันทำการ โดยในช่วงเช้าและบ่ายจะมีเส้นทางการบริการ 2 สาย วนรับประชาชน และนักเรียนที่อยู่ในเขตเทศบาล และมีจุดสิ้นสุดเส้นทางที่โรงเรียน 2 แห่งในเขตเทศบาล ส่วนในช่วงเย็น(จนถึงค่ำ) จะวิ่งบริการจากใจกลางเทศบาล (รถออกจากเทศบาล) ไปสิ้นสุดที่สนามกีฬาเทศบาล หรือส่งประชาชนที่ต้องการออกกำลังกาย และรับกลับตามเส้นทางเดิม นอกจากนี้รถขนส่งสาธารณะยังให้บริการพิเศษกับกิจกรรมต่างๆ อาทิ การนำคณะทัศนศึกษาในเขตเทศบาล หรือรับส่งประชาชนในเทศกาลต่างๆ จะสังเกตได้ว่าการบริการรถขนส่งสาธารณะนี้สนับสนุนการเดินทางของประชาชนในหลายวัตถุประสงค์ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เดินทางได้เป็นอย่างดี สังเกตได้จากจำนวนประชาชนและนักเรียนที่มาใช้บริการ เท่ากับเป็นการลดการใช้รถยนต์(ยานพาหนะ)ส่วนบุคคล และเสริมภาพลักษณ์ของเมืองที่ส่งเสริมความยั่งยืนและการบริการที่ดี

ด้วยระบบขนส่งสาธารณะชุมชนที่เกิดขึ้นและใช้งานในเทศบาลตำบลเมืองแกลงนี้เป็นที่น่าสนใจ และน่าสนับสนุนในการส่งเสริมให้เมือง(เทศบาล) อื่นๆ ได้เรียนรู้ (Lesson learned) และนำไปปฏิบัติ (Practice) ระบบการขนส่งสาธารณะชุมชนของเทศบาลตำบลเมืองแกลง จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อเรียนรู้การวางแผน การจัดการ และการบริการของเทศบาล ภาพที่สะท้อนต่อผู้ใช้ และผลกระทบที่มีต่อการเลือกการเดินทางโดยระบบนี้ ผลลัพธ์ของการศึกษาจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการส่งเสริมให้เกิดและใช้งานระบบขนส่งสาธารณะในลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ในเมืองหรือเทศบาลอื่นๆ ต่อไป

รูปที่ 1.3-1 รถขนส่งสาธารณะชุมชน หรือ ข.ส.ม.ก. (ขนส่งเมืองแกลง)

1.4 องค์ประกอบของรายงาน

การศึกษาเป็นการรวบรวมข้อมูลการวางแผนและจัดบริการรถขนส่งสาธารณะชุมชน (รถราง) และศึกษาผู้เดินทาง โดยการศึกษาแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก ส่วนแรกเป็นการศึกษาทบทวนการวางแผนและจัดให้บริการระบบรถขนส่งสาธารณะชุมชน โดยทบทวนจากการดำเนินการของเทศบาล ส่วนที่สองเป็นการศึกษาผู้รับบริการ โดยจะรวบรวมปริมาณผู้เดินทางด้วยระบบขนส่งนี้ และประเมินผลกระทบหากไม่มีการบริการระบบนี้ เพื่อประเมินหาผลประโยชน์จากการบริการ นอกจากนี้การศึกษาผู้เดินทางยังสามารถศึกษาความพึงพอใจ เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงคุณภาพ หรือการยอมรับในระบบขนส่ง และมาตรการด้านการขนส่งอื่นๆ ที่สนับสนุนแนวทางการขนส่งที่ยั่งยืนได้อีกด้วยองค์ประกอบของรายงานในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน

บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของรายงานการบริการรถขนส่งสาธารณะชุมชนกับการพัฒนาการขนส่งที่ยั่งยืนเหตุผลในการศึกษาโครงการนำร่อง ณ เทศบาลตำบลเมืองแกลง และองค์ประกอบของรายงาน

บทที่ 2 เทศบาลตำบลเมืองแกลงกับการพัฒนาระบบขนส่งที่ยั่งยืน

ประกอบด้วย ลักษณะโดยทั่วไปของเมือง การคมนาคมขนส่งในปัจจุบัน การพัฒนาอย่างยั่งยืนของเมืองแกลง รวมถึงแผนงานการพัฒนาเมืองแกลง

บทที่ 3ระบบขนส่งสาธารณะชุมชนเทศบาลตำบลเมืองแกลง

ประกอบด้วยการรวบรวมเอกสาร สอบถามข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเมืองและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเมืองและระบบขนส่งของเมือง เพื่อรวบรวมข้อมูลการจัดหาและบริการรถขนส่งสาธารณะชุมชน (รถราง) อาทิ ราคา ค่าดำเนินการ การจัดองค์กรเพื่อดูแลการบริการ จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน สำหรับชุมชนอื่นๆ ที่สนใจ

บทที่ 4 ผลจากการให้บริการ ข.ส.ม.ก.

ประกอบด้วยวิธีการศึกษา การรวบรวมข้อมูลของผู้เดินทางและลักษณะการเดินทางของผู้ที่รับบริการรถขนส่งสาธารณะชุมชน เพื่อทราบวิธีที่เดินทางในปัจจุบัน ทัศนคติที่มีต่อการเดินทางตลอดจนการเดินทางก่อนการให้บริการ(หรือหากไม่มีการบริการ) เพื่อนำมาพิจารณาผลของการใช้บริการในด้านต่างๆ

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

เป็นการประมวลผลข้อมูลและสรุปเป็นบทเรียนรู้ (Lesson learned) และแนวทางการประยุกต์อย่างเหมาะสม (Best practice) ของระบบขนส่งสาธารณะชุมชนของเทศบาลตำบลเมืองแกลง

รูปที่ 1.4-1นักเรียนเดินทางโดยรถขนส่งสาธารณะชุมชน (ข.ส.ม.ก.)